

Motion till riksdagen 2005/06:L251

av Tasso Stafilidis m.fl. (v)

Ändringar i bodelningsreglerna

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att skadestånd som utgått på grund av att en registrerad partner, make eller sambo misshandlat sin kvinna eller man eller annan nära anhörig skall undantas från bodelning.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att det skall ske en uppdelning av lån vid bodelning med anledning av upplösning av partnerskap, skilsmässa eller upplösning av samboförhållande.

Jämkning i samband med bodelning

Vid skilsmässa eller upplösning av registrerat partnerskap sker en bodelning av den del av egendomen som är s.k. giftorättsgods. Om det registrerade partnerskapet eller äktenskapet upplöses genom en partners/makes död blir bodelning aktuell om den avlidne har barn som inte är gemensamma eller om den avlidne upprättat testamente till förmån för någon annan än den efterlevande partnern/maken. Efter avdrag för varje partners/makes skulder ska det eventuella överskottet delas.

Principen bygger på att båda parter ska kunna gå ekonomiskt likvärdiga ut ur ett förhållande som byggts upp under perioder av gemensam ekonomi. När ett samboförhållande upphör p.g.a. separation eller dödsfall ska den s.k. samboegendomen fördelas mellan parterna om någon av dem begär det såvida inget annat avtalats. Den nuvarande ordningen torde fungera väl vid de flesta skilsmässor och upplösningar av partnerskap samt samboförhållanden.

Det finns dock fall där konsekvenserna av den befintliga lagstiftningen ter sig rättsvidriga. Ett exempel på ett sådant fall är då skadestånd utgått till en partner/make eller sambo som misshandlats av sin kvinna eller man. Dels kan skadeståndet räknas av som en skuld på förövarens sida, dels kan det komma att ingå i bodelningen i form av giftorättsgods som ska delas mellan parterna. Det har även förekommit att man i bodelningen tagit hänsyn till den skuld

Fel! Okänt namn på

som en förälder haft till sitt eget barn p.g.a. att föräldern utsatt barnet för övergrepp vilket drabbat den andra föräldern.

Intentionen med lagstiftningen kan inte vara att den som misshandlat sin partner ska få del av skadeståndet vilket i praktiken kan bli fallet vid en bodelning. Förvisso finns det enligt nuvarande lagstiftning en möjlighet att företa jämkning vid en bodelning så att den ena parten får behålla mer av sitt giftorättsgods om resultatet av bodelningen annars kan anses som oskäligt (12 kap. 1 § äktenskapsbalken, 3 kap. 1 § partnerskapslagen).

Även i sambolagen finns en jämningsbestämmelse som innebär att viss egendom kan undantas från bodelningen om man bedömer att resultatet skulle bli oskäligt (9 § 3 st sambolagen [2003:376]). Problem uppstår dock vid den praktiska tillämpningen av jämningsreglerna. I praxis har reglerna tolkats som att ett skadeståndsanspråk som redan betalats ut inte längre kan undantas från bodelning. Enligt huvudregeln ska alltså ett skadestånd eller en försäkringsersättning som betalats ut innan talan om äktenskapsskillnad eller upplösning av partnerskap väckts ingå i den kommande bodelningen.

Vänsterpartiet anser därför att lagstiftningen måste ändras så att det inte råder någon som helst tvekan om att ett skadestånd eller en försäkringsersättning som utgått till följd av en makes/partners misshandel av sin kvinna eller man eller annan nära anhörig inte ska ingå i en bodelning. Enligt vår mening spelar det ingen roll om bodelningen föranletts av att äktenskapet eller det registrerade partnerskapet upplöstes eller att förövaren avlidit.

Utredning

Regeringskansliet har gett en särskild utredare i uppdrag att utreda frågor om bl.a. skadestånd och bodelning relaterade till den ovan beskrivna problematiken.

Vänsterpartiet kan med glädje konstatera att en promemoria som ligger helt i linje med våra krav på förändringar i lagstiftningen kommer att presenteras av Regeringskansliet (Ds 2005:34). Lagutskottet har i sitt betänkande 2004/05:LU14 avstyrkt motionsyrkanden med hänvisning till den pågående utredningen. Lagutskottet anför dock att frågan bör prioriteras (bet. 2004/05:LU14, s. 19). Regeringen bör därför snarast återkomma med förslag till lagändring som innebär att skadestånd som utgått p.g.a. att en registrerad partner, make eller sambo misshandlat sin kvinna eller man eller annan nära anhörig ska undantas vid bodelning.

Delning av lån vid skilsmässa

Vid skilsmässa eller upplösning av registrerat partnerskap sker en bodelning av den del av egendomen som är s.k. giftorättsgods. Efter avdrag för varje partners eller makes skulder ska det eventuella överskottet delas. Om paret har tagit lån hos bank eller finansinstitut och bara en av dem står för lånet är således låntagaren utlämnad till den andra partens välvilja.

Fel! Okänt namn på

Det spelar ingen roll om den andra parten som inte står som långivare har tecknat borgen. Någon uppdelning av lånet sker inte efter separationen även om lånet i praktiken tagits för gemensamt bruk. Den faktiska låntagaren blir ensam ansvarig för skuldernas betalning om den andra parten väljer att inte kompensera henne eller honom. Detta oavsett om orsaken är bristande betalningsförmåga eller hämndlystnad.

Tidigare utredning

Lagutskottet har tidigare avvisat liknande motionsyrkanden med motiveringen att lånevillkoren inte kan ändras om inte avtalets alla parter är överens om det. Vidare anför utskottet att man inte är beredd att ställa sig bakom en så genomgripande förändring av svensk rätt (bet. 1995/96:LU18, 1996/97:LU6, 2000/01:LU13, 2003/04:LU22).

I sitt betänkande 2004/05:LU14 vidhåller lagutskottet sin tidigare inställning. Ett av problemen med det synsättet är att bankerna inte alltid är villiga att göra dessa förändringar i lånevillkoren. Dessutom tar inte utskottet hänsyn till att även låntagarna måste medverka till en sådan avtalsförändring. Det är troligt att den som underlåter att betala också vägrar medverka till en förändring av avtalet och en delning av skulden.

Därför behöver gällande regler förändras så att det sker en uppdelning av lån som i praktiken tagits för gemensamt bruk men där bara en av parterna står som låntagare vid upplösning av registrerat partnerskap och skilsmässa. Regeringen bör därför återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att det ska ske en uppdelning av lån vid upplösning av partnerskap eller skilsmässa.

Stockholm den 27 september 2005

Tasso Stafilidis (v)

Rossana Dinamarca (v)

Siv Holma (v)

Alice Åström (v)

Mats Einarsson (v)

Rolf Olsson (v)